

Оксана ДЕСЯТНЮК

доктор економічних наук, професор, Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна, okster2014@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1384-4240

Тетяна ГОРВАТ

аспірантка, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна,
tetyana.horvat04@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0804-916X

РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПРОГНОЗИ

Вступ. Суб'єкти господарювання провадять фінансову діяльність з метою забезпечення функціонування та досягнення запланованих цілей і результатів. Загальноекономічний стан в країні має сприяти їх стабільному фінансово-економічному становищу, розвитку та діловій активності. Однак повномасштабна військова агресія росії спричинила колосальні збитки українським підприємствам, а подекуди й унеможливила ведення ними звичної фінансово-господарської діяльності.

Мета – з'ясувати сутність фінансової діяльності суб'єктів господарювання та особливості її ведення в умовах воєнного стану, розглянути регулюючі заходи, спрямовані на стабілізацію фінансово-господарської діяльності підприємств, які реалізує держава упродовж періоду повномасштабної війни, а також обґрунтувати необхідність їх подальшого використання та ефективізації.

Методи. У процесі дослідження були застосовані такі методи, як: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, а також графічний метод.

Результати. Досліджено теоретичні основи сутності фінансової діяльності та запропоновано авторське трактування. Проаналізовано поточну економічну ситуацію на рівні держави та суб'єктів господарювання. Розглянуто прогнози вітчизняних і міжнародних інституцій щодо очікуваного рівня ключових економічних показників. Аргументовано необхідність здійснення регулюючих дій держави, спрямованих на підтримку діяльності підприємств.

Висновки. Сьогодні, в умовах повноцінної війни, вітчизняні підприємства, попри масштабні виклики, продовжують працювати, підтримуючи економіку в адекватному стані, забезпечуючи робочі місця та генеруючи ресурс для підтримки оборони і безпеки країни. Влада координує та регулює їх діяльність, розробляючи нові, гнучкі, динамічні та дієві інструменти, що покликані забезпечити максимально сприятливі умови для безперебійного функціонування та ведення фінансово-господарської діяльності.

Ключові слова: фінансова діяльність, суб'єкти господарювання, державне регулювання, війна.

Табл.: 1, рис.: 2, бібл.: 11.

Oksana DESYATNYUK

Dr. Sc. (Economics), Prof., West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine
okster2014@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1384-4240

Tetiana HORVAT

postgraduate student, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
tetyana.horvat04@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0804-916X

REGULATION OF THE FINANCIAL ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF THE WAR ECONOMY, CURRENT STATE AND FORECASTS

Introduction. Enterprises conduct their financial activities to ensure a stable financial condition, efficient management, and the achievement of planned goals and results. A strong and stable economy of the state contributes to their development and business activity. Today, it is difficult for enterprises to conduct their usual financial and economic activities, because the full-scale military aggression of Russia caused them huge losses and forced them to adapt to new business conditions in a short period of time.

The purpose of the article is to clarify the essence of the financial activity of economic entities and the peculiarities of its implementation in the conditions of martial law, an overview of regulatory measures aimed at stabilizing the financial and economic activity of enterprises that are implemented by the state during the period of full-scale war, as well as substantiating the need for their further use and efficiency.

Methods. Analysis, synthesis, comparison, generalization, graphic method were used in the research process.

Results. The theoretical foundations of the essence of financial activity have been studied and the author's interpretation has been proposed. The current economic situation in the state and its influence on the financial activity of economic entities have been analyzed. Forecasts of domestic and international institutions regarding the expected level of key economic indicators have been considered. The need for implementation of regulatory actions of the state to support the activities of enterprises has been argued.

Conclusions. Ukrainian enterprises continue to operate despite the large-scale challenges of the extensive war, keeping the economy in working condition, providing revenues to the budget to support the country's defence and security. The state coordinates and regulates their activities, develops and implements new, flexible, dynamic and effective tools and tries to ensure the most favourable conditions for stable functioning and conducting financial and economic activities.

Keywords: financial activity, economic entities, war economy, full-scale aggression, war.

JEL Classification: G20.

Постановка проблеми. Фінансова діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання, які працюють на засадах ринкової економіки, становить надійний структурований механізм, покликаний забезпечувати міцне фінансове підґрунтя як для поточного функціонування підприємств, так і для ефективного досягнення запланованих цілей у майбутньому. Питання фінансової стабільності є першочерговим та, безумовно, стратегічно важливим для діяльності кожного господарюючого суб'єкта. Фінансово стійка компанія має численні переваги і, як правило, готова до ризиків, загроз та економічних коливань.

Очевидно, що на стійкість підприємств, окрім низки внутрішніх факторів, впливають зовнішні масштабні кризи та напруги, серед яких: тотальна хиткість економічного середовища, нестабільність політичної ситуації в державі, негативні інфляційні тенденції тощо. Разом з тим, існують вже напрацьовані дієві заходи, що стосуються здійснення аналізу виникнення причин і впровадження ефективних кроків, спрямованих на подолання вищезгаданих загроз для оперативного налагодження нормальної діяльності підприємств та поступового покращення їх фінансового становища. Однак жодна із відомих загроз не може своїми рушійними наслідками конкурувати із впливом повномасштабної війни, що сколихнула нашу державу, яка зазнала агресивного збройного нападу з боку російської федерації.

Вплив війни негативно позначився на роботі підприємств практично усіх сфер; деякі з них були змушені скоротити діяльність, послаблюючи очікування щодо власних економічних перспектив, або взагалі зупинити. Вести фінансову діяльність максимально ефективно відповідно до існуючих умов, аби не тільки зберегти власну фінансову стабільність, а й підтримати еко-

номіку країни – ключове завдання, яке сьогодні стоїть перед вітчизняними суб'єктами господарювання. Очевидно, що без сприяння держави, яка впродовж військового часу розробляє регулюючі ініціативні кроки, покликані не тільки гарантувати робочий стан економіки, а й забезпечити максимально можливий за сьогоднішніх умов розвиток підприємств, зробити це вкрай важко.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання, зокрема її сутність, організація та місце у структурі інших видів діяльності підприємства, є предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців, серед яких: М. Бедринець, Л. Довгань [1], О. Кравчук, В. Лещук [2], І. Нескородєва [3], А. Поддєрьогін [4], Г. Філіна [5], О. Шишкіна [6] та ін. Проте сучасні складні умови потребують проведення подальших наукових пошуків у цій сфері.

Метою статті є з'ясування сутності фінансової діяльності суб'єктів господарювання та особливостей її ведення в умовах воєнного стану, огляд регулюючих заходів, спрямованих на стабілізацію фінансово-господарської діяльності підприємств, які реалізує держава упродовж періоду повномасштабної війни, а також обґрунтування необхідності їх подальшого використання та ефективізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суб'єкти господарювання будь-якого масштабу, сектору чи галузевого спрямування є двигуном економіки держави та найважливішою передумовою її розвитку, адже саме результати їх фінансової діяльності слугують одним із ключових індикаторів темпів загального економічного зростання.

На законодавчому рівні базову сутність фінансової діяльності визначає Господарський кодекс України як таку, що охоплює грошове й інше фінансове посередництво,

страхування та діяльність у сфері фінансів і страхування [7].

Сутність фінансової діяльності у фаховій економічній літературі трактують багато науковців предметної галузі. Так, вчені О. М. Кравчук та В. П. Лещук розглядають фінансову діяльність у класифікаційній групі видів діяльності поряд зі звичайною, надзвичайною, основною, операційною й інвестиційною та визначають її як таку діяльність підприємства, що призводить до змін розміру і складу його власного та позичкового капіталу [2, с. 16].

Дослідники М. Д. Бедринець і Л. П. Довгань аналізують поняття фінансової діяльності у вузькому та широкому контекстах. У першому – йдеться про фінансування підприємства та наявності достатнього обсягу капіталу у розумінні ключової сутності фінансової діяльності. Широкий контекст визначає її сутність у системі комплексу форм і методів, що використовують для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення запланованих цілей [1, с. 10].

Науковець А. М. Поддєрьогін під фінансовою діяльністю також вбачає систему форм і методів, що покликані забезпечувати функціонування підприємства, його життєдіяльність, досягнення поставлених цілей і результатів [4].

Автори І. І. Нескородєва та Ю. О. Коцегуб, проаналізувавши у своїй роботі тлумачення фінансової діяльності низкою науковців, дійшли узагальнюючого та уточнюючого висновку, що вона є процесом формування й ефективного використання фінансових ресурсів для забезпечення діяльності та досягнення цілей суб'єкта господарювання [3, с. 202].

Схожі трактування дають дослідники Г. І. Філіна, розглядаючи фінансову діяльність як дії, спрямовані на формування та використання фінансових ресурсів суб'єкта

господарювання у формі економічно обґрунтованих управлінських рішень [5, с. 5], а також О. В. Шишкіна та А. А. Баранець, розуміючи фінансову діяльність господарюючих суб'єктів процесом формування та використання фінансових ресурсів з метою ефективного функціонування та розвитку відповідно до обраної стратегії [6, с. 188].

Як можемо бачити, найбільш поширеними є два підходи щодо визначення ключової сутності фінансової діяльності, один – з точки зору процесу, що стосується кругообігу фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, інший – з точки зору інструментарію, що застосовують з метою їх фінансового забезпечення. Узагальнюючи наведені вище підходи, пропонуємо розглядати фінансову діяльність суб'єктів господарювання як цільову організацію руху їх фінансових ресурсів, яка охоплює набір форм і методів, націлених на забезпечення ефективного і результативного функціонування суб'єктів господарювання.

Гнучкий механізм регулювання фінансової діяльності господарюючих суб'єктів має сприяти забезпеченню його фінансової рівноваги, збереженню належного рівня прибутковості, платоспроможності та конкурентоспроможності. Такий механізм відображається у комплексі норм, правил та керованих інструментів впливу на фінансову діяльність підприємств у процесі господарювання.

За роки незалежності України було здійснено немало реформуючих кроків на шляху розбудови та розвитку економіки, її трансформації в ринкове середовище, а також створення максимально сприятливих умов для ефективного та гнучкого господарювання. Спостерігалися певні труднощі у цьому напрямку, зумовлені низкою факторів, таких як: складна економічна та політична ситуації, недосконала законодавча база, податковий тиск, корупція

тощо. Однак функціонування й ефективно провадження фінансової діяльності в умовах повномасштабної війни є справжнім викликом як в межах держави, так і на рівні окремих підприємств.

Очевидно, що успішна фінансова діяльність господарюючих суб'єктів залежна від відповідного підприємницького клімату на рівні держави, а макроекономічні показники, своєю чергою, формуються за результатами економічної діяльності на мікрорівні. Ці елементи, безумовно, є нерозривними, взаємопов'язаними та взаємозалежними.

Щодо макроекономічної ситуації в Україні, то руйнівний вплив на економіку, спричинений російською агресією, є колосальним. Однак за більше ніж рік активних бойових дій держава у скоординованій роботі усіх своїх гілок зуміла максимально пристосуватися до поточних умов, взяти ситуацію під міцний контроль та налагодити адекватне функціонування багатьох сфер. Так, були успішно вирішені логістичні проблеми, які у перші місяці війни загрожували глобальною продовольчою кризою. Вдалося у повному обсязі відновити роботу ринку пального, усунути дефіцит палива у найкоротші строки та налагодити його подальшу закупівлю за кордоном, а також спланувати нові маршрути його транспортування.

Своєчасною була реакція Національного банку України, який на початку великої війни ухвалив рішення щодо фіксації курсу національної валюти для стримування паніки, забезпечення фінансової та цінової стабільності й недопущення катастрофічної девальвації, а також щодо встановлення обмежень на зняття готівки. Пізніше було відкориговано курс національної валюти відповідно до реального стану. Відмінною є робота регулятора, спрямована на забезпечення безперервної діяльності банківської системи та збереження безумовної довіри до неї з боку фізичних і юридичних осіб.

Варто окремо розглянути питання зростання інфляційних тенденцій на тлі війни, адже тут теж досягнуто неабияких успіхів. Незважаючи на відчутне зростання споживчих цін, за рік війни НБУ разом з урядом зуміли втримати інфляцію на відносно адекватному рівні та уникнути гіперінфляції. Показник інфляції за підсумками 2022 року становив 26,6%, що є значно менше, ніж було прогнозовано раніше, та свідчить, що економіка України, попри потужні виклики, зуміла вистояти й адаптуватися до функціонування в умовах воєнних дій. У Міністерстві економіки України зазначають, що інфляцію здебільшого формували два головних чинники війни, першим серед яких є обсяги руйнування інфраструктури та логістики, а також швидкість відновлення й адаптації економіки; другим – рівень і швидкість міграції, що є фактором попиту та забезпечення трудовими ресурсами потреби виробництва, а відповідно, й формування пропозиції товарів та послуг [10].

Як бачимо, українська економіка продемонструвала свої здатності до швидкої адаптації та відновлення вже за лічені місяці після початку широкомасштабної війни, разом з тим регулярні терористичні атаки наприкінці 2022 р., чітко спрямовані на руйнування енергетичної інфраструктури, могли звести значну частину успіхів нанівець. Масштабний дефіцит електроенергії негативно позначився на багатьох економічних показниках, які вдалося стабілізувати раніше: повторні логістичні проблеми, простої у діяльності підприємств, уповільнення продажів та надання послуг тощо. Важливими є непередбачені витрати матеріальних ресурсів на придбання альтернативних джерел енергозабезпечення та їх експлуатацію. Однак і ці виклики вдалося успішно подолати, забезпечивши негайне відновлення пошкоджених об'єктів та зміцнюючи електромережу.

Численні руйнування та зростання витрат на їх відновлення вплинули на грандіозне зростання дефіциту бюджету. Доходи помітно знизилися, водночас витрати є надзвичайно високими, насамперед – на обороноздатність держави, а також на численні соціальні потреби. Сьогодні бюджет потребує безперерійного фінансування.

Українська економіка працює у робочому режимі завдяки, зокрема, безпрецедентній підтримці міжнародних донорів. Варто зауважити, що війна, розв'язана росією, негативно вплинула і на світову економіку, уповільнюючи темпи її розвитку. Причинами цього є, передусім, загроза продовольчій безпеці, зростання цін на енергоносії та зруйновані звичні ланцюги постачання.

Авторитетні міжнародні інституції роблять обережні, але водночас оптимістичні прогнози щодо майбутнього стану вітчизняної економіки. Так, Міжнародний валютний фонд (МВФ) нещодавно схвалив чотирирічну програму розширеного фінансування (EFF – Extended Fund Facility) на суму 15,6 мільярдів доларів США як частину загального пакету підтримки України обсягом у 115 мільярдів доларів, актуалізував прогноз щодо економіки України на період з 2023 до 2027 року [9].

Після безпрецедентного скорочення валового внутрішнього продукту України на 30,3% у 2022 р. МВФ очікує, що у поточному році ВВП може зрости до 1% , але не виключає його можливе падіння на 3%. У 2024 р. зростання може становити 3,2%, у 2025 р. – 6,5%, у 2026 р. – 5,0%, а у 2027 р. – 4,0% [9].

Щодо інфляційних коливань, то після показника у 2022 р. на рівні 26,6% очікується, що у 2023 р. споживча інфляція становитиме 20,0%, у 2024 р. – 12,5%, у 2025 р. – 8%, у 2026 р. – 6%, у 2027 р. – 5% [9].

Рівень реальної заробітної плати, з урахуванням інфляції, у 2022 р. скоротився на 21,1%. МВФ очікує подальше падіння у поточному році на 2%. З 2024 р. прогнозується поступове зростання на 2,5%, у 2025 р. – на 5%, у 2026 р. – ще на 5%, а у 2027 р. – на 4% [9].

Відкрита статистика свідчить, що у перші місяці повномасштабного вторгнення близько половини українських підприємств припинили чи призупинили свою діяльність. Зауважимо, що і у довоєнний період підприємства були головною рушійною силою економіки, а їх фінансова діяльність, в тому числі, визначала темпи економічного зростання, а сьогодні їх активність є надзвичайно важливим фактором економічної стабільності. На жаль, російська агресія завдала значного удару по цивільних підприємствах як державних, так і приватних. Однак уряд розробив та запропонував низку регулюючих кроків у формі дієвих цільових програм, спрямованих на підтримку підприємств, для відновлення їх нормальної фінансово-господарської діяльності. Йдеться про: можливість релокації підприємств із небезпечних чи прифронтових районів у безпечні; програми стимулювання роботодавців, що працевлаштували внутрішньо переміщених осіб; інші ініціативи, покликані максимально спростити ведення діяльності господарюючих суб'єктів. На окрему увагу заслуговує державна програма “Доступні кредити 5-7-9%”, покликана підтримати бізнес засобами надання кредитних ресурсів під адекватну відсоткову ставку, а також грантова державна програма “єРобота”, що пропонує безповоротні гранти для створення та розвитку власної справи.

Незважаючи на обережні прогнози міжнародних інституцій, вітчизняні дослідження підтверджують позитивну динаміку та відчутні зрушення щодо діяльності підприємств, порівняно з початком масштабних

ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

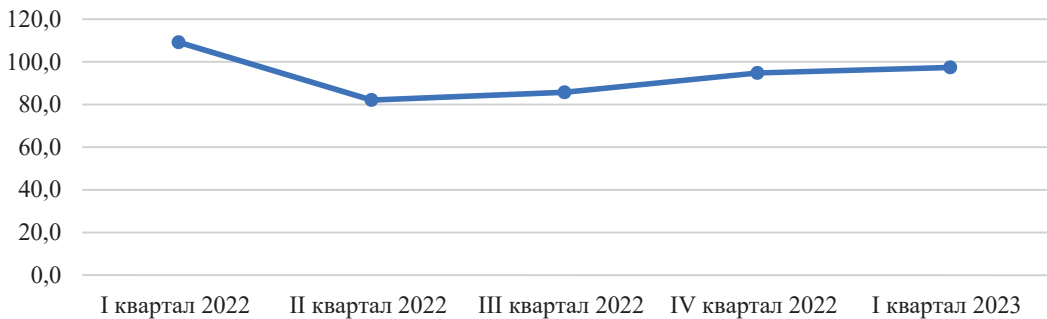

Рис. 1. Індикатор економічних настроїв, %*

* Складено на основі [8].

воєнних дій. Так, Державна служба статистики фіксує поступове підвищення індикатора економічних настроїв (ІЕН, сформований на основі даних звітів підприємств) в Україні до рівня 97,4% після відчутного падіння цього показника у другому кварталі 2022 р. [8].

Група експертних інституцій (Центр розвитку інновацій, Офіс з розвитку підприємництва та експорту, національний проєкт “Дія.Бізнес”, стратегічне агентство Advanter Group) публікують результати десятої хвили досліджень бізнесу в Україні під час повномасштабного воєнного втручання, які засвідчують позитивну динаміку щодо окремих показників діяльності суб’єктів гос-

подарювання. Зокрема, у січні поточного року спостерігається певне збільшення кількості підприємств, які не відчувають змін у своїй діяльності – 9,3%, поряд із 8% у червні 2022 р. та 1,9% у лютому 2022 р. Натомість, бачимо суттєве скорочення кількості підприємств, які повністю чи практично повністю зупинили діяльність. Так, у лютому 2022 р. цей показник сягав 86,1%, у червні – скоротився до 46,8%, а у січні 2023 р. становив 26,5%, що свідчить про успішну адаптацію до реалій сьогодення [11].

Також вищезгадане дослідження демонструє обнадійливі настрої суб’єктів господарювання щодо перспектив роботи бізнесу на поточний рік. Так, 47,1% під-

Таблиця 1

Активність суб’єктів господарювання України за лютий 2022 р. – січень 2023 р., %*

Характер роботи підприємств	Станом на:		
	лютий 2022	червень 2022	січень 2023
повністю зупинили роботу	75,3	18,7	8,0
були майже зупинені	10,8	28,1	18,5
працювали частково	6,0	24,6	24,9
зменшили обсяги робіт	5,9	16,2	25,2
діяльність не змінилася	1,9	8,0	9,3
зросли обсяги робіт	-	3,1	8,0
суттєво зросли обсяги робіт		1,4	6,0

* Складено на основі [11].

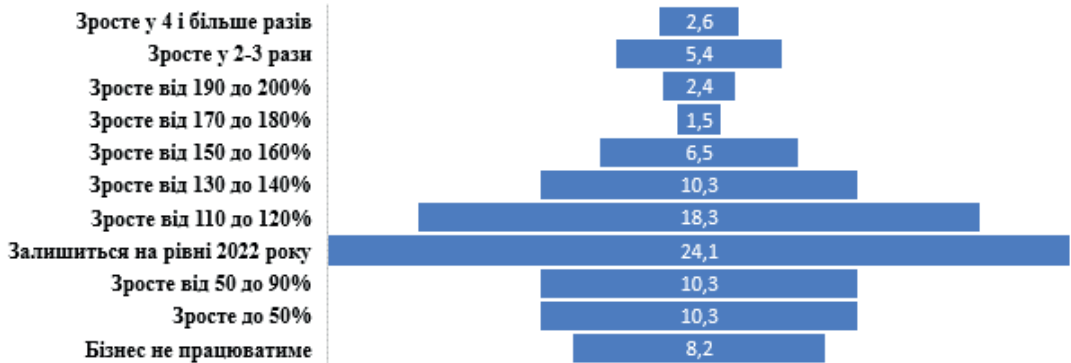

Рис. 2. Перспективи роботи бізнесу у 2023 р., порівняно із 2022 р., %*

* Складено на основі [11].

приємств прогнозують збільшення обсягів діяльності у поточному році, порівняно з минулим. Разом з тим, 24,1% підприємств прогнозують досягнення рівня 2022 р., а 28,8% очікують падіння бізнесу [11].

Узагальнюючи, можемо констатувати, що загалом вітчизняні суб'єкти господарювання, навіть в умовах війни, за допомогою регулюючого впливу держави змогли поступово налагодити свою фінансово-господарську діяльність, набули практики щодо оперативної мінімізації ризиків та втрат, навчилися розвивати нові напрямки бізнесу та використовувати інноваційні технології господарювання.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що регулювання фінансової діяльності підприємств, за своєю базовою сутністю, є комплексом логічних, систематичних і координованих дій, які спрямовані на досягнення позитивних результатів та ефективних показників їх господарювання.

Особливо актуальним процес регулювання є сьогодні, в умовах активної війни, коли регулюючі кроки мають бути оптимально виваженими, обґрунтованими та максимально розрахованими, з точки зору ймовірних ризиків та можливих кризових ситуацій.

Втрати української економіки, яка скоротилася за час повномасштабної війни на

третину, є найбільшими з часу незалежності держави. Разом з тим, уряд адекватно реагує на важкі виклики воєнної агресії, намагаючись підтримувати макроекономічну стабільність, насамперед, за рахунок міжнародної фінансової допомоги та створення умов для забезпечення безперервної роботи ключових галузей економіки, своєчасного перелаштування економіки відповідно до сучасних реалій.

Для забезпечення стабільного надходження державних доходів, зокрема і за допомогою своєчасної і повної сплати підприємствами податків та інших обов'язкових платежів, а також стійкого економічного зростання та підтримки обороноздатності країни, необхідні сприятливі умови для ведення фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Адже на сучасному етапі повномасштабної війни саме така діяльність залишається основою стійкості держави та тримає економічний фронт. Навіть у цих умовах, незважаючи на несприятливе фінансово-економічне середовище, підприємства мають працювати та забезпечувати ресурс для подальшого фінансування безпеки й оборони країни. Дії влади та суб'єктів господарювання мають бути прозорими та чітко скоординованими. Тому існує необхідність у державних регулюючих заходах,

націлених на запровадження нових, ефективних, адаптивних, максимально універсальних і гнучких програм стимулювання діяльності приватного сектору економіки, враховуючи сучасні реалії. Серед уже вжитих заходів державної підтримки бізнесу, що були спрямовані на відновлення чи поживлення роботи українських підприємств в умовах воєнного стану та, які, безумовно, мали позитивний вплив на вітчизняне ділове середовище, можемо відзначити тимчасове відтермінування або звільнення від сплати окремих обов'язкових платежів і податків, часткова дерегуляція, релокація підприємств у безпечні регіони, розширення фінансування, запровадження грантових програм тощо.

На жаль, спрогнозувати закінчення війни неможливо, тому Україна має бути готовою до тривалого, виснажливого протистояння. І час, необхідний для відновлення економічних показників на довоєнний рівень, буде залежати, передусім, від її тривалості. Однак, навіть враховуючи найбільш оптимістичні прогнози, Україні знадобиться щонайменше кілька років для виходу на довоєнний рівень. Економісти сходяться на думці, що після завершення бойових дій країну очікує серйозна повоєнна економічна криза. Ми сподіваємося на допомогу західних партнерів не тільки фінансового характеру, а також щодо розробки ефективного плану відновлення, який матиме на меті сприяння виходу вітчизняної економіки на показники мирного часу. Разом з тим, відбудова економіки у повоєнний період відбуватиметься і за рахунок результативної фінансової діяльності та розвитку вітчизняних підприємств.

Тому підтримка діяльності вітчизняних господарюючих суб'єктів з метою утримання їх оптимального функціонування та зростання залишається одним із принципових напрямків діяльності держави після за-

вершення повномасштабної війни. У рамках вищезазначеного виокремимо, серед інших, такі кроки, як: вивчення аналогічного досвіду інших країн; удосконалення діючого законодавства з питань державного регулювання підприємництва; визначення пріоритетних цілей та напрямків розвитку; розширення можливостей щодо збільшення фінансування суб'єктів господарювання, зокрема за рахунок урядових грантових програм; сприяння гнучкій адаптації підприємств до нових умов та забезпечення можливості оперативного перепрофілювання їх діяльності відповідно до потреб ринку тощо. Важливим у цій площині є спільно напрацьовані та узгоджені ініціативи представників держави і суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. *Фінанси підприємств* : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с. URL : <http://dcmaup.com.ua/assets/files/finansii-pidpriemstv-2018.pdf>.
2. Кравчук О. М., Лещук В. П. *Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва* : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 508 с. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/153584847.pdf>.
3. Нескородєва І. І., Коцегуб Ю. О. *Дослідження сутності економічної категорії "Фінансова діяльність підприємства"*. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. №41. С. 200–204. URL : file:///C:/Users/user/Downloads/Vetp_2013_41_52.pdf.
4. Поддєрьогін А. М. *Фінанси підприємств* : підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2000. 460 с. URL : http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/522/Finansi_pidpriemstv.pdf.
5. Філіна Г. І. *Фінансова діяльність суб'єктів господарювання* : навч. посіб. Київ : ДП "Вид. дім "Персонал", 2011. 424 с. URL : https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/fin_diyal_syb_gosp.pdf.

6. Шишкіна О. В., Баранець А. А. Дослідження сутності фінансової діяльності суб'єктів підприємницької діяльності. Фінансові дослідження. 2017. № 1. С. 186–195. URL : <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/79.pdf>.

7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 №436-IV / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

8. Державна служба статистики України. Індикатор економічних настроїв. 2023. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

9. Міжнародний валютний фонд. Рада виконавчих директорів МВФ схвалила 15,6 мільярдів доларів США за новою Програмою в рамках Механізму розширеного фінансування (Extended Fund Facility - EFF) для України як частину загального пакету підтримки обсягом у 115 мільярдів доларів США. 2023. URL : <https://www.imf.org/uk/News/Articles/2023/03/31/pr23101-ukraine-imf-executive-board-approves-usd-billion-new-eff-part-of-overall-support-package>.

10. Міністерство економіки України. Споживча інфляція за підсумками 2022 року становила 26,6% – це суттєво менше прогнозів. Міністерство економіки України. 2023. URL : <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=9512e49a-23c2-4fe3-856e-ffde6c603089&title=SpozivchalnflatsiiaZaPidsumkami2022-RokuStanovila26-6-TseSuttvoMenshePrognoziv>.

11. Національний проєкт “Дія.Бізнес”. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування в січні 2023 року. 2023. URL : <https://business.dia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-v-sicni-2023-roku>.

References

1. Bedrynets, M. D., Dovhan, L. P. (2018). *Finansy pidpriemstv* [Enterprise finance]. Kyiv: Tsentruchobovoi literatury. Available at: <http://dcmaup.com.ua/assets/files/finansy-pidpriemstv-2018.pdf>.

2. Kravchuk, O. M., Leschuk, V. P. (2009). *Finansova diialnist subiektiv pidpriemnytstva* [Financial activity of business entities]. Kyiv: Tsentruchobovoi literatury. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/153584847.pdf>.

3. Neskorodieva, I. I., Kotsehub, Yu. O. (2013). *Doslidzhennia sutnosti ekonomichnoi katehorii “Finansova diialnist pidpriemstva”* [Research of the essence of the economic category “Financial activity of the enterprise”]. *Visnyk ekonomiky, transportu i promyslovosti – Bulletin of Transport and Industry Economic*, 41, 200–204. Available at: file:///C:/Users/user/Downloads/Vetp_2013_41_52.pdf.

4. Poddierohin, A. M. (Eds.). (2000). *Finansy pidpriemstv* [Enterprise finance]. (3-d ed.). KNEU. Available at: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp/metod/522/Finansi_pidpriemstv_.pdf.

5. Filina, H. I. (2011). *Finansova diialnist subiektiv hospodariuvannia* [Financial activity of economic entities]. Kyiv: DP “Vyd. dim “Personal”. Available at: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/fin_diyal_syb_gosp.pdf.

6. Shyshkina, O. V., Baranets, A. A. (2017). *Doslidzhennia sutnosti finansovoi diialnosti subiektiv pidpriemnytstskoi diialnosti* [Study of the essence of financial activity of business entities]. *Finansovi doslidzhennia – Financial research*. 1, 186–195. Available at: <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/79.pdf>.

7. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy* [Economic Code of Ukraine]. (2003). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

8. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. (2023). *Indyikator ekonomichnykh nastroiv* [Economic sentiment indicator]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

9. International Monetary Fund. (2023). *Rada vykonavchyykh dyrektoriv MVF skhvalyla 15,6 miliardiv dolariv SShA za novoiu Prohramoiu v ramkakh Meksanizmu rozshyrenoho finansuvannia (Extended Fund Facility - EFF) dlia Ukrainy iak chastynu zahalnoho paketu pidtrymky obsiahom u 115 miliardiv dolariv SShA* [The IMF's Board of Executive Directors has approved \$15.6 billion under the new Extended Fund Facility (EFF) Program for Ukraine as part of an overall \$115 billion support package]. Available at: <https://www.imf.org/uk/News/Articles/2023/03/31/pr23101-ukraine-imf>.

[executive-board-approves-usd-billion-new-eff-part-of-overall-support-package.](#)

10. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (2023). Spozhyvcha infliatsiia za pidsumkamy 2022 roku stanovyla 26,6% – tse suttievo menshe prohnziv [According to the results of 2022, consumer inflation was 26.6% – this is significantly less than forecasts]. Available at: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=9512e49a-23c2-4fe3-856efde6c603089&title=SpozhivchaInflatsiiaZaPidsumkami2022-RokuStanovila26-6-TseSuttvoMenshePrognoziv>.

11. Natsionalnyi proiekt "Dii.Biznes" (2023). Stan ta potreby biznesu v umovakh viiny: rezultaty opytuvannia v sichni 2023 roku [The state and needs of business at war: results of the January 2023 survey]. Available at: <https://business.dia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-v-sichni-2023-roku>.